

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу МАЦЬОХИ Аліни Сергіївни
**«МЕТОДИ ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУФЕРНИХ ЗОН ОБ'ЄКТІВ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ»,**

представлену на здобуття ступеня доктора філософії з
галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

Детальний аналіз дисертації МАЦЬОХИ Аліни Сергіївни «Методи ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини» та її публікацій дозволяє сформулювати наступні висновки щодо актуальності теми, обґрунтованості, достовірності, наукової новизни та практичного значення отриманих результатів дослідження, його змісту, завершеності та відповідності нормативним вимогам.

Актуальність обраної теми не викликає сумніву та визначається необхідністю вдосконалення методичного і практичного інструментарію щодо регулювання архітектурно-містобудівної діяльності в межах буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини. Питання зумовлюється, як вірно зазначено здобувачкою, «двоїстістю» проблеми одночасного збереження та сталого і якісного розвитку, відповідно до сучасних потреб, існуючої забудови цих буферних зон. В цьому аспекті актуалізуються загальні та спеціальні методи їх ландшафтної організації, коли збереження об'єктів Всесвітньої культурної спадщини передбачає їх активне функціонування і включення у сучасні міські процеси зі створенням безпечних і комфортних умов для різнотривалого перебування на їх теренах різних за вподобаннями і можливостями людей. Отже, обрана здобувачкою тема її дисертаційного дослідження є актуальною і потребує всебічного опрацювання.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації засвідчується тим фактом, що вони були зроблені на підставі здійсненого глибокого аналізу наявних першоджерел і опрацьованого масиву теоретичного та практичного досвіду за обраною темою.

Достовірність основних положень роботи гарантується методичною послідовністю проведення дослідження згідно чітко визначених завдань із грамотним застосуванням відповідних загальнонаукових і спеціальних методів. Результатом стали науково обґрунтовані методи ландшафтної організації буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини, націлені водночас на збереження цих об'єктів та забезпечення комфорту перебування людини в

оточуючих їх відкритих міських просторах, що повністю узгоджується із заявленою метою.

Отримані результати дослідження були позитивно оцінені фахівцями у проектних організаціях, рецензованих наукових виданнях та на міжнародних наукових конференціях, що підтверджується представленими актами впровадження, авторськими публікаціями, дипломами та сертифікатами.

Вищенаведене дає можливість зробити позитивний висновок щодо обґрунтованості і достовірності наукових положень даної дисертаційної роботи, їх відповідності визначеним меті та завданням.

Науковою новизною одержаних результатів слід вважати наступне:

– визначені загальні – оптимізаційно-селективні методи адаптації та впорядкування, та спеціальні – інтегрально-контекстуального наповнення і збереження історичного середовища, методи ландшафтної організації буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини для вирішення виокремленої проблеми «дихотомії» функціонування;

– введення поняття «ступеню адаптивності» міського середовища буферних зон до змін;

– удосконалення класифікації буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини з урахуванням визначених нових ознак;

– спробу удосконалення інструментарію ландшафтної організації громадських просторів в буферних зонах об'єктів Всесвітньої культурної спадщини, зокрема прийомів та методичних підходів до застосування озеленення, обводнення та затінення їх діяльної поверхні для підсилення стійкості місця та його комфорту для людини.

Практичне значення дослідження МАЦЬОХИ Аліни Сергіївни є вагомим для архітектурно-містобудівної діяльності в аспекті ландшафтної організації міського середовища буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини. Отримані результати, зокрема визначені показники ступеня адаптивності міського середовища «буферних зон» до змін, загальні та спеціальні методи, а також запропоновані комбінації прийомів ландшафтної організації простору можуть бути корисними як для здійснення грамотної проектної практики, так і подальших наукових досліджень, а також освітньої діяльності.

Оцінка наукових публікацій

Основні положення та результати дослідження оприлюднені здобувачкою у 18-ти наукових працях, в тому числі в 10-ти – одноосібних, де їх достатньо розкрито. Слід виділити 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії

«Б». Це дозволяє стверджувати щодо відповідності наукових публікацій МАЦЬОХИ Аліни Сергіївни вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення

Дисертацію формують анотації зі списком авторських публікацій за темою дослідження, терміни та визначення понять, вступ, 3 розділи з висновками, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг роботи – 269 сторінки, основний текст налічує 124 сторінки, рисунки складають 50 сторінок, використані джерела з 280 найменувань – 28 і додатки – 47 сторінок, з яких 8 – акти впровадження.

У **вступі** здобувачкою послідовно висвітлено актуальність теми, наукову гіпотезу дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. Визначена мета відповідає темі і розкрита у завданнях. Чітко сформульовано предмет і об'єкт дослідження. Показано особистий внесок і апробацію результатів.

У **першому** розділі «Теоретико-правові основи та практика ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини» проаналізовано передумови виникнення та етапи становлення практики охорони об'єктів Всесвітньої культурної спадщини. Заслуговує на увагу аналітика щодо поняття «буферна зона» в контексті містобудівних теорій.

Безумовно є актуальними визначені і узагальнені здобувачкою конфлікти, що виникають в буферних зонах. Погоджуюсь із виокремленою проблемою «дихотомії» їх функціонування, яка логічно стала в основі представлених наукових пошуків для можливого й ефективного її вирішення.

У **другому** розділі «Науково-методичні підходи до ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини» послідовно показано загальну методикку проведення дослідження.

Слушними є запропоновані авторські доповнення щодо класифікації буферних зон об'єктів Всесвітньої культурної спадщини. Це може бути цінним при визначенні можливих та ефективних прийомів втручання для вирішення проблеми «дихотомії» їх функціонування.

Заслуговує на увагу також узагальнений та систематизований матеріал щодо існуючого інструментарію ландшафтної організації «буферних зон», зокрема «акумулятиваних сучасною теорією і практикою» принципів і прийомів».

У **третьому** розділі «Ландшафтна організація буферних зон як синтез методів збереження та адаптації «живих» об'єктів культурної спадщини» логічними є запропоновані здобувачкою відповідні загальні та спеціальні методи.

Підтримую визначені, як загальні, оптимізаційно-селективні методи адаптації та впорядкування відкритих просторів буферних зон, серед яких найбільш цікавим виглядає метод «просторової акупунктури». Заслуговують на увагу й обґрунтовані здобувачкою спеціальні методи інтегрально-контекстуального наповнення відкритих просторів буферних зон, особливо метод «цитування культурних кодів». Комбінація цих двох методів може бути ефективною з точки зору, водночас, забезпечення якості, міцності (стійкості) і континуального розвитку досліджуваних територій.

Цінною є також й авторська аналітика з виділенням 4-х ступенів адаптивності буферних зон до можливих змін. І в рамках цього логічною виглядає запропонована здобувачкою «матриця прийняття рішень залежно від ступеню адаптивності середовища буферної зони». Заслуговують також на увагу і надані рекомендації щодо ландшафтної організації досліджуваних територій з використанням відповідних комбінацій прийомів.

Взагалі, хочу відзначити змістовність і логічність подання інформації здійсненого дослідження. Загальні висновки, в цілому, відповідають визначеним завданням. Можна позитивно стверджувати про завершеність даної наукової роботи та про досягнення поставленої в ній мети.

Високо оцінюючи представлену роботу, маю висловити певні **зауваження та побажання**.

1. В основному тексті дисертації авторка дуже часто поряд із загальноприйнятим терміном «буферна зона об'єкту Всесвітньої культурної спадщини» вживає поняття «буферна зона об'єкту культурної спадщини», при цьому в термінологічному словнику абсолютно правильно надано різні визначення для «об'єкту Всесвітньої культурної спадщини» та «об'єкту культурної спадщини». В зв'язку з цим авторці слід було б уточнити визначення вживаного нею поняття «буферна зона об'єкту культурної спадщини» або притримуватися загальноприйнятого терміну. Також слід було б показати, як буферна зона територіально узгоджується із загальноприйнятими існуючими зонами охорони пам'яток – це б допомогло у доведенні можливих ступенів її адаптивності до змін.

2. Запропонований авторкою один із спеціальних методів ландшафтної організації буферних зон – ремінісценція, чомусь в наданих нею термінах, їх скороченнях та визначеннях понять вказаний, як прийом (стор.20).

3. Наведений авторкою в третьому розділі (стор.160) приклад «прямого цитування» історичного середовища помилково визначено як «реновація» Спаського бастіону та громадської площі навколо церкви Спаса на Берестові (1113-1125), яка входить до об'єкту культурної спадщини ЮНЕСКО «Київ: Собор Святої Софії та прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська лавра».

Це є ревалоризація. Метод реновації не може бути застосовано до об'єкта такого ступеня історико-архітектурної цінності.

4. Загальні висновки і, особливо, висновки до розділів є дещо розгорнутими.

Проте, висловлені зауваження не зменшують позитивного враження від представленої роботи, і вона заслуговує високої оцінки. Також, є побажання після захисту роботи розглянути можливість публікації посібника чи методичних рекомендацій на основі отриманих в ній результатів.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...»

Дисертація МАЦЬОХИ Аліни Сергіївни «Методи ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9. Отримані здобувачкою результати засвідчують її важливий внесок у науку.

Загальний висновок

Все наведене вище дозволяє позитивно оцінити оволодіння здобувачкою методології наукової діяльності та визначити високий рівень виконання поставленого завдання.

Вважаю, що дисертація «Методи ландшафтної організації буферних зон об'єктів культурної спадщини», представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво, спеціальності 191 – Архітектура та містобудування, є завершеною самостійною науковою працею, яка повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Її авторка, МАЦЬОХА Аліна Сергіївна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Рецензент, доктор архітектури, професор,
професор кафедри інформаційних
технологій в архітектурі
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Нелля ЛЕЩЕНКО

